

ELIKAGAIEN KRISIA GAINDITZEKO, BASERRITARRAK SUSTATZEAZ GAIN **KALETARREI EMAN AUKERA ORTU BANA EDUKITZEKO**

Familia asko betidanik saiatu dira nor bere ortu txikian osatzen etxeko janari beharrak mundu osoko hiri handi eta txikietan. Hala egiten dute Kuban bezala boikot ekonomikoagatik emergentzian bizi diren herrialdeetan, gerraren ondorio latzak nozitzen dituztenetan eta oro har herrialde eta inguru txiroetan. Mendebaldeari estualdi gogorra iragartzen zaionean, hemen ere heldu ote da baratze txiki pribatu, kolektibo zein publikoen garaia?

 PELLO ZUBIRIA KAMINO

Uztailaren 9an *Gara* egunkaririk Jon Jausoro Saez de Camarak galdera zehatza egin die Eusko Jaurilaritzari eta Arabako Foru Aldundiari euskaldunok jaten ditugun elikagaien jatorriaz: “EAE eta Araba mailan behar diren elikagai horietatik zenbateraino ase ditzakegu lekuko baliabide eta laboreekin?”. Beste asko bezala, Jausoro kezkatuta dago agintariak ahoa betetzen duten arren iraunkortasunez eta hurbileko produkzioz, egunerokoan elikagaien zirkuitua gero eta globalagoa delako. Eta globalizazioak bere arriskuak erakutsi dituelako, hasi Suezeko kanalean harrapatutako baporeak eragindako krisiarekin, larriagotu Covidarekin eta errematea emanda Ukrainako gerrarekin. Jendeak bermatuta ote dauzka biharko eta datorren asteko otorduak?

EAE edo Euskal Herrian ez bezala, antza, Britainia Handian agintariak aztertuta dute gaia, Michael Raw laborantza gaietan aditu ingelesak ‘Renegade’ bideo kanalarari azaldu dionez: “MI5 Erresuma Batuko inteligentzia zerbitzuak herrialdearen ahulgune nagusien artean aipatzen du britainiarrok gaudela *four meals from anarchy* (anarkian erortzetik lau otordura)”. Alegia, jendeak lau otordu egin ahal edo ezin izatea dagoela normaltasunaren eta kaleko anabasa orokorren artean. Supermerkatuetako apalak hustuz gero, kasu kaleetako matxinada liskartsuari.

Rawk kontatutakoa ‘Energy Balance’ blogean laburbildu du Chris Rhodes unibertsitateko irakasle eta Transition Towns mugimenduko kideak: *Four Meals From Anarchy – We Must Grow More Food Locally* (Anarkian erortze-

tik lau otordura: janari gehiago ekoiztu behar dugu lekuan bertan): “Britainia Handiko elikagai politikak funtsean segurutzat jotzen du urrutiko herrialdeek jarraituko dutela gu janariz hornitzen, gaur egun hemen kontsumitzen denaren erdia atzerritik baitator. Hau oso arriskutsua da, batik bat hainbat nazio hasi direnetik politika protekzionistak antolatzen, elikagaiak esportatzeko debekuak ezarriz. Hornidurak urritzen badira, dagoeneko garestitak diren elikagaiak are gehiago garestituko dira”.

Komeni da ondo ulertzea hornikuntzaren eta prezioen arteko logika berezia. Rawren kalkuluetan, jakiak urritzen badira %3 ohiko hornitze mailatik, haien prezioak igoko dira %12; hornidura %5 jaitsiz gero, prezioak %20 handituko dira eta hornidurak %10 jaitsita, prezioak %100 garestitzera inguratuko.

UDAL BARATZEAN

Emakumea etxean frijitzeko kuiatxoreak biltzen, Altsaziako Illzach herrian udalak bizilagunei lagatako 62 kaleko ortuetako batean.

LALSACE

Rawk badaki zertaz ari den, teoria jakiteaz gain praktikan ere ikusi berri baitu horniduren krisia Britainia Handian gertatzen, *Brexit*-aren hasierako ordurik gogorrenetan. Horregatik dio ez litzatekeela harritzekoa agintariak laster jakien errazionamenduak ezartzea. Hala egin zuten II. Mundu Gerran eta haren ondoren ere luzaz: Europa osoan agintariak diruz lagundu zituzten baserritarrak soro eta ukuiluetan gehiago ekoiztu zezaten.

Elikagai burujabetzaren behar larriaz azken urteotan nekazariak aritu dira ohartarazten eten barik, baina ez zaie kasurik egin. Aldiz, hazkunde ekonomikoaren egitura osoa ekaitz perfektuak astinduta krisian amildu duelarik, Rawren aurreikuspenetan laster gerta

MI5 inteligentzia zerbitzuak dio Britainia Handian daudela *"four meals from anarchy",* anarkian erortzetik lau otordura

liteke arrisku teorikoa zena egunero-ko irudi bihurtzea supermerkatuetan: atari aurreetan jende ilara luzeak zain eta biltegi barruetan apalak hutsi jenerorik gabe.

Prezioei dagokienez, elikagaiak jada garestituta daude mundu osoan. Baina nekazariak beren laboreak hazi arazteko behar dituzten ongarrrien garestitzeak iragartzen du zer gertatuko den janariaren prezioekin datorren udazkenean eta, zer esanik ez, heldu diren urteetan. Urrutiko jakiak prezio igoera handiekin baldin badatoz, horri gehitu hemen bertako laborantzaren zati handi bat epe laburrean desagertu ere egin daitekeela.

Europako laborariak daude, esan ohi den bezala, ingudearen eta mailua-

ren artean harrapatuta: batetik beren ekoizpenak ezin saldu prezio duinetan eta bestetik behar dituzten ongarri eta hornidurak ezin pagatu. Etxalde asko dago jarduera bera ere etetera bortxatuta. Euskal Herrira edo zehazki EAE-ko itsas aldera etorrita, baserritarren kinka larria gardentasunez azaldu zuen apirilean *Gaur 8* astekarian Eneritz Otamendi Igeldoko nekazariak: “Egoera hain da larria, une honetan daukagun testuinguru honek bi edo hiru hilabete-tan irauten badu, baserri asko itxi egingo direla”.

Krisi handi honek eskatzen du elikadura politikarekin batera aldatzea nekazaritzaren planifikazio eta laguntzen egitura osoa, jendeentzako elikagai duinak prezio duinetan ekoiztea izan dadin lanbide erakargarria. Baina agintariekin landu beharra daukate beste bide bat ere: bermatu familia eta pertsona bakoitzari etxerako janariaren parte bat

Ikerlan batek erakutsi du britainiarrek jaten dituzten fruitu eta barazkien %40 ekoiztu daitezkeela kaleko baratzeetan

nork bere baratzean ekoiztu ahal izatea. Hots, hirietako baratzeak sustatzea baina bere potentzialitate osoan. Familia bakoitzaren autonomia hobetzeaz gain, ortu txiki horietan egon daitekeelako herrialde osoaren elikadura segurtasunaren gakoetako bat, eta ez gehienek uste bezain txikia.

2022 hasieran plazaratu da Britainia Handiko zenbait unibertsitateen artean, Leicesterrekoa buru, egindako ikerlan bat erakutsi duena herrialde hark kontsumitzen dituen fruitu eta barazkietatik %40 ekoiztu daitezkeela kaleko baratzetarako erabiliz hirietan eta inguruetan erabili gabe dauden lurrrak: parkeak, ur bazterrak, auzo eta aldirietan abandonatutako eremuak... *Potential of urban green spaces for supporting horticultural production: a national scale analysis* (Hirietako berdeguneek barazkiak ekoizteko daukaten potentzialitatea: nazio mailako

BARATZE OBREROA

Jardin Ouvrier (baratze obrero) batean lanean, Marseillako Coder enpresaren lurretan. 1941ean laga zizkien ugazabak fabrika ondoko lur muturrok.

ETORKIN FAMILIA BAT

Manchesterreko (Erresuma Batua) udalak Gorse Hill auzoan lagatako ortu komunitarioetako batean.

CAPITAL GROWTH

analisia) azterlana interneten dago eskuragarri.

Horretarako, ordea, administrazioak herritar guztiei bermatu behar die familiarako elikagaiak ekoizteko eskubidea. Aditu Chris Rhodesi: "Lur mutur bat lantzea eskubide bat izan behar du. Parlamentuak legez ezarri behar du udalak eta eskualdeko administrazioak derrigortuta egotea edozein herritarri baratzetarako lur mutur bat materia, eskaria aurkeztuta gehienez hiru hilabeteko epean, itxaron zerrendak amaituz. Horretarako,

**Legez ezarri behar
da udalek edozein
herritarri baratzetarako
lur bat eman behar
izatea, eskatu eta hiru
hilabeteko epean**

lur jabeek derrigortuta egon behar dute erabili gabeko eremuak administrazioari prezio tasatuan alokatzera".

Chico Mendes lurrik gabeko nekazari brasildarren liderrak esana omen da: "Ekologia borroka sozialik gabe, lorezaintza da". Gisa berean, hirietako baratzteen fenomenoak gaintitu lezake sarritan daraman klase ertain progressista baten gentrifikazio marka, baldin eta krisi garaiotan bereganatzen badu ortua aldarrikatzea herritar ororen eskubidetzat. ●

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani 23 · 20004 Donostia

T. 943 420 624

www.zinkunegioptika.com

